

DE JURE I DE FACTO НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Воронова Г.В. (м. Запоріжжя)

Анотації

В статті дається соціально-філософський аналіз співвідношення між проголошеною незалежністю України і дійсним станом нашої молодшої країни, що перебуває на етапі своєї трансформації, зроблена спроба визначити ефективну методологію соціальної орієнтації суспільства, що має важливе значення як у теоретичному відношенні, так і у практичному плані.

In the article the author presents the socially philosophical analysis of correlation between the proclaimed independence of Ukraine and the actual state of our young country which is on the way of the transformation; makes an attempt to define effective methodology of social orientation of society, which has an important value both in a theoretical relation and in a practical plan.

Ключові слова

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ, ТРАНСФОРМАЦІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, СОЦІАЛЬНА ОРІЄНТАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА, СУПЕРЕЧНІСТЬ, ОПТИМАЛЬНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ІДЕАЛ

Вступ

Перш за все зауважимо, що de jure і de facto це поняття, що широко використовуються у правознавстві і суспільствознавстві взагалі, позначаючи різні за своєю сутністю феномени. Перше з них слугує для позначення життєвих фактів або обставин, офіційно засвідчених відповідними державними органами у встановленій законом формі” [1, 170]. Друге ж – для “позначення життєвих фактів або ж обставин, не закріплених у встановленій законом юридичній формі, на відзнаку від фактів де-юре, тобто фактів, офіційно засвідчених уповноваженими на це органами” [1, 167].

Як бачимо, обидва поняття фіксують певні факти, що мають місце в реальній дійсності – у соціальному середовищі, конкретному суспільстві, регіоні, людському співтоваристві. І, якщо порівнювати їх, так би мовити, за ступенями достовірності, то, не вдаючись до глибокого аналізу, на перевагу, як здається на перший погляд, може розраховувати перше, тобто де-юре.

Дійсно. Адже мова йде не прямо про якісь там факти, невідомо ким, коли і як виявлених чи знайдених, а про такі з них, що не тільки виявлені, а й зафіксовані державним органом, що тим самим ніби гарантує простим громадянам, яким не відомі спокуси політики з притаманними їм хитрощами і які без будь-яких сумнівів вживають страви, що готуються на політичній кухні. Насправді ж все буває не зовсім так, а іноді й зовсім не так, як це уявляється, знайомлячись з юридичними документами високого і навіть найвищого ґатунку.

Взяти хоча б незалежність України. Як відомо, наша країна ось уже добрих півтора десятка років святково відзначає чергову річницю. Її проголошення, а Конституція України буквально в першій статті своїй проголошує: “Україна є суверенна і незалежна, демократична, правова держава” [2, 3]. Читаєш ці рядки і починаєш замислюватись над очевидним розходженням між de-юре і de-факто.

Справді. Адже, проголосивши свою незалежність, колишня республіка Радянського Союзу не перемістилась, так би мовити, у якийсь чарівний простір, повністю незалежний, вільний від інших держав. Вона не могла і не може існувати інакше, як зберігаючи певні зв'язки з країнами близького зарубіжжя, у першу чергу, тими, що утворилися на території колишніх республік СРСР, з об'єктивних причин економічного взаємозв'язку, що складався протягом десятків років.

Мета статті:

- проаналізувати проблеми співвідношення між проголошеною незалежністю України і дійсним станом нашої молоді країни;
- визначити проблеми трансформаційного періоду України;
- обґрунтувати ефективну методологію соціальної орієнтації суспільства.

Обговорення проблеми

Безумовно, Україна раніш мала могутній економічний потенціал. На її території у середині 80-х років ХХ століття було зосереджено понад 16% основних виробничих фондів СРСР. Тут вироблялось 17% електроенергії, випускалось 17% промислової і 22% сільськогосподарської продукції, що вироблялась у Радянському Союзі [3, 203-204]. Вивіз України по міжреспубліканському обміну у 3,2 рази перевищував її ввезення. Доля ж республіки у експорті СРСР складала по залізній руді 95 відсотків, камінному вугіллю – 65%, прокату – 70%, ковальсько-пресовому обладнанню – 75%, цукру – 65%. Однак її можливості також не були самодостатніми. За рахунок своїх ресурсів Україна задовольняла потреби у нафті лише на 8%, природному газі тільки на 22%, лісоматеріалам – менш, ніж на 40%. До того ж, як стверджують фахівці, продукція, що вивозилась за межі республіки, за світовими цінами коштувала б на 1,4 млрд. карбованців дешевше, ніж за внутрішніми, які на той час встановилися у СРСР, а та, що ввозилась, навпаки – на 3,6 млрд. карбованців дорожче. Виходячи з цього, якщо б Україна у взаєморозрахунках з радянськими республіками перейшла на світові ціни, то вона б втратила у цінах 1989 року п'ять мільярдів карбованців. [3, 157]

Як бачимо, факти свідчать про те, що українці не тільки, так би мовити, годували інших, а й самі годувались за рахунок інших республік, тобто перебували від них у залежності. Ця залежність продовжувала існувати на момент проголошення акту про незалежність України. І не тільки. Можливо, вона щезла у подальшому? Ні і ще раз ні, оскільки глибока економічна криза, що спіткала її після проголошення

незалежності; призвела до небаченого зниження як промислового, так і сільськогосподарського виробництва у молодій країні, що перебувала на етапі трансформації. За даними статистики, що неодноразово наводились у відкритій печаті, за десять років, починаючи з 1991 року, виробництво електроенергії в Україні скоротилось у 1,7 рази, сталі – майже вдвічі, металоріжучих верстатів – у 26 разів, екскаваторів – у 55 разів, тракторів – у 20 разів, мінеральних добрив – у два рази, паперу – у 4, холодильників – у 2,2 рази, пральних машин – у 6,5 разів, радіоприймальних устроїв – у 28, бавовняно-паперової тканини – у 21, тканини з шерсті – у 5, взуття – майже у 20, легкових автомобілів – у 6 разів, добича нафти – у 1,5 рази, вугілля – у 2 рази, газу – у півтора. Виробництво сільськогосподарської продукції за той же час зменшилося удвічі [4, 20].

Погіршення показників господарчої діяльності не могло не позначитись на зниженні рівня економічної самодостатності України і зростанні ступеня її залежності від зарубіжних партнерів як близького, так і дальнього зарубіжжя і при цьому залежності не тільки економічної, а й воєнної, політичної, соціальної, духовної.

Одним із головних факторів, що обумовили таке становище, стало різке зниження оборонного потенціалу. Україні, як визначає відомий в Україні політичний діяч, що був у 1998-2006 роках членом українського парламенту, головою Комітету з питань національної безпеки і оборони Г.К. Крючков, після розвалу СРСР дісталась майже третина його оборонного потенціалу. На її території знаходилось могутнє воєнне угруповання, що нараховувало майже 900 тисяч чоловік. У її розпорядженні було 6,5 тисяч танків, понад 7 тисяч бойових бронемашин, більш як 3,8 тисячі одиниць артилерійських систем, понад 1,5 тисячі бойових літаків, 230 ударних вертольотів, а також Чорноморський флот. Тут було розміщено третій за могутністю у світі ядерний потенціал: понад 1,5 тисячі ядерних голівок міжконтинентальних балістичних ракет повітряного базування, більш як 2,5 тисячі одиниць тактичної і оперативно-тактичної зброї [5, 9]. Це створювало передумови для успішного вирішення завдань забезпечення воєнної незалежності молодій державі, її надійної оборони.

На жаль, політичне керівництво України виявилось нездатним використати ці можливості. Практично всі роки після проголошення незалежності фінансування Збройних сил здійснювалось у розмірі не більше 50-60% від мінімально необхідних потреб. В результаті українська армія не одержала жодного виду, жодної нової системи озброєнь. Що ж стосується стану техніки, що знаходиться у її розпорядженні, то на початок 2005 року понад 60% озброєнь і бойової техніки знаходились в експлуатації понад 15 років, а 55% бронетанкової техніки, 65% літаків, 77% бойових кораблів і суден забезпечення – понад 20 років. 55% бойових літаків і зенітних ракетних комплексів Повітряних сил, 97% бойових кораблів Воєнно-Морських Сил, 84% ракетно-

артилерійського озброєння, 11% бронетанкового озброєння і техніки, понад 97% автомобільної техніки, 53% автоматизованих систем управління і 45% радіоелектронної техніки вимагали ремонту. 80% зенітних ракетних комплексів середньої дальності були небоєздатними. [6, 69]

Якщо згадати справді титанічні зусилля, що докладали українські політичні діячі найвищих рівнів, що з бульдозерною впертістю пробивали стежку у НАТО, намагаючись будь-що затягти туди країну, та співставити з сучасним станом її оборонного потенціалу, то само собою виникає питання: про чию, якої країни воєнну незалежність вони турбувались і піклувались?

Послаблення економічної і воєнної могутності країни, у свою чергу, обумовило падіння її престижу серед держав світового співтовариства, відкрило можливості втручання у її внутрішні справи, вело до підсилення політичної залежності від інших, більш сильних держав. Свідченням цього є чисельні факти того, що представники США, Європейського Союзу іноді поводять себе в нашій країні майже так, як у себе вдома, вважають своїм правом не тільки давати поради з певних питань, що інтересують українських політичних діячів, але й повчати їх, досить вільно поводячи себе навіть з найвищими посадовими особами. Це, зокрема, особливо проявляється в період передвиборчих компаній і виборів, перевіряти демократичність і непогрішимість яких їдуть різні представники.

Не можна не відзначити залежності України в соціальній і духовній сферах діяльності. На превеликий жаль, ми вже без будь-якої сором'язливості регулярно приймаємо гуманітарну допомогу, нібито якась відстала африканська республіка, яку до того ж спіткало якесь стихійне лихо, наводнюючи країну здебільшого речами з других рук, лікарняними засобами сумнівної якості, що втратили, чи втрачають термін можливості використання. Остаточне фінансування науки і культури має своїм наслідком підсилення емігрантських тенденцій серед вчених, діячів науки і культури, з одного боку, а з іншого – некероване наповнення ринку літератури, кіно, телебачення творами зарубіжних авторів, більшість з яких не тільки не сприяє вихованню молоді, всіх наших співвітчизників у дусі високої громадянськості, патріотизму, любові до Батьківщини, її народу і культури, мобілізації їх на боротьбу за процвітання незалежної України, а навпаки, створюють перепони у розв'язанні цієї задачі, негативно впливаючи на суспільну свідомість, руйнуючи її національне ядро, мораль, що складалась роками, формуючи негативні риси, які ніколи не були притаманні українському народові і завжди засуджувались ним.

Зазначені фактори обумовлюють суперечливий характер трансформації українського суспільства. Це знаходить свій прояв у формуванні цілої низки суперечливостей, які сформувались практично у

всіх основних сферах життя суспільства. Говорячи про них, В.І. Воловик, зокрема, виділяє ті, що потребують невідкладного розв'язання:

- між потребою у суспільному ідеалі і практичною відсутністю привабливої соціальної перспективи;
- між потребою у поступальному розвитку економіки, науки, культури і практичною можливістю її реалізації;
- між особистими і суспільними інтересами;
- між потребою у соціально-класовій гармонії і можливістю її досягнення;
- між потребою у формуванні соціальної, правової держави і антисоціальними тенденціями, масовими порушеннями прав і свобод людини, що підсилюються;
- між зростаючою потребою в удосконаленні державного устрою і можливістю її реалізації;
- між декларуванням зростаючої ролі регіонів у розвитку суспільства і фактичним приниженням цієї ролі через обмеження фінансування регіонів центральними державними структурами;
- між бурхливо зростаючою політизацією суспільства і його політичною втомленістю;
- між необхідністю консолідації суспільства і зростаючою конфронтацією;
- між переживаючим розвиток змістом політичного життя і застарілими формами його виразу;
- між можливостями планетарного розв'язання виникаючих суперечностей “без вибухів” і практичною безпорадністю керівництва країни і регіонів у використанні цих можливостей;
- між необхідністю консолідації прогресивних сил суспільства і їх роз'єднаністю;
- між декларативним проголошенням народу єдиним джерелом влади і фактичним ігноруванням думки народу про характер існуючої системи влади, необхідності політичної реформи. [7, 97-98]

Крім зазначених, існує немало й інших суперечностей, що накопичились в українському суспільстві й які чекають на своє якомога швидше розв'язання, створюючи перепони оптимальному протіканню його трансформації.

Говорячи про явні розходження між проголошеною юридичною незалежністю України і фактичним положенням справ, ми, звичайно, не виключаємо можливість неспівпадіння де-юре і де-факто і навіть певну користь, яка випливає з цього. Іноді форма, що, так би мовити, набула законності, може фіксувати в якості де-юре факт, який ще не відбувся, декларуючи тим самим його в якості бажаної мети, до якої слід прагнути. Це найчастіше має місце на етапі трансформації суспільства, коли визначається вектор соціальної орієнтації. Тут знаходить свій прояв відносна самостійність суспільної свідомості, яка, виконуючи притаманну їй прогностичну функцію, може випередити у своєму розвитку розвиток

суспільного буття. У даному випадку перебуваючий у стадії формування соціальний ідеал, тобто бажане для членів того чи іншого суспільства, певної його частини майбутнє, може відігравати роль дієвого фактора у мобілізації їх на розв'язання задач поступального розвитку суспільного організму, сприяючи тим самим і поступальному розвитку суспільної свідомості.

Однак, слід зазначити, що існують і іншого роду можливості, а саме – формування в суспільній свідомості мисленнєвих моделей вже давно віджилих соціальних форм, які не відповідають більш розвинутому змісту суспільного організму. Будучи узаконені, так би мовити, легітимізовані в той чи інший спосіб, вони при певних умовах можуть також перетворюватись у ідеал, негативно позначаючись на розвитку як соціального організму, в рамках якого вони набувають статус де-юре, так і в інших, з якими вони вступають у відносини.

В останні роки зі сторінок багатьох довідкових видань почало зникати таке поняття як “фашизм”. Воно, зокрема, відсутнє і в “Філософському енциклопедичному словнику”, який випустило київське видавництво “Абрис” у 2002 році, і у московському виданні “Философского энциклопедического словаря”, що вийшов у світ роком пізніше. Можливо, це випадковість? Її, звичайно, теж не слід відкидати. Але не можна відкидати й інші, на наш погляд, цілком вірогідні причини. І одна з них, хай вибачать нам автори, – прагнення підтримати деяких колег-суспільствознавців, які висловлюють, поки що, правда, не зовсім впевнено думку про те, що фашизм у Німеччині і соціалізм часів Сталіна у СРСР явища якщо не ідентичні, то у всякому разі дуже близькі за своєю суттю, що мали місце у минулому і, залишивши свої криваві сліди на сторінках історії, тепер уже небезпеки не представляють, а тому мають бути забуті.

Так, зазначені явища позначені наявністю загальних рис, якими є тоталітаризм з його командним втручанням держави у всі сфери життя і діяльності суспільства і окремих особистостей, одержавленням всіх легальних організацій тощо. Ці обставини окремими авторами використовуються для того, щоб розглядати капіталістичний шлях розвитку суспільства у якості безальтернативного. Так, наприклад, І.І. Кравченко у своїй статті, опублікованій в одному з номерів журналу “Вопросы философии” пише:

“Як би ми не переглядали і не уточнювали поняття проблеми (кризи ХХ ст. – Г.В.), уявляється безумовно вірним відоме тлумачення імперіалізму як критичної фази розвитку капіталізму з усіма її катаклізмами – мілітаризмом, зростанням насильства, воєнними катастрофами, економічними кризами, занепадом культури, появою тоталітарних режимів – перетвореної форми антикапіталізму і антиімперіалізму і боротьби за краще майбутнє у його специфічному розумінні, різними тоталітарними ідеологіями. Розуміється, ані

Гільфердінг, ані Ленін, ані інші теоретики антиімперіалізму ще не могли перебачити, як далеко могла зайти криза і які будуть дійсні її наслідки – колапс капіталізму чи подальша еволюція імперіалізму, як не могли вгадати наперед здібність сучасного імперіалізму еволюціонувати. Тоталітаризм і внутрішньосистемна озброєна боротьба і стали кульмінацією цієї еволюції.

Кризовою кульмінацією імперіалізму у його тоталітарному перетворенні стала спроба нацизму відтворити воєнно-феодалному імперську архаїку на новій індустріальній основі і створити нову континентальну європейську імперію всупереч засудженню історією таких імперій у Європі і їх катастроф у 1917-1918 рр. (Австро-Угорської, Німецької, Російської), коли світові імперії почали схилитися до занепаду. Імперіалізм розколовся, його тоталітарне переродження поглибило руйнуючі його історичні суперечливості, підсилені ідеологічною містиккою – расової, класової і всякої іншої переваги богообраності, історичного покликання і т. ін.. Таке переродження протипоставило претендентів на новий устрій світу і вступило в конфлікт не тільки з другою, нетоталітарною частиною свого оточення. Розколовся і сам тоталітаризм. Але особливо символічним став його конфлікт з самою історією, з історичним часом”. [8, 4]

Як бачимо, розвиток світового суспільства і його історія у ХХ столітті автором зводиться до визнання імперіалізму у якості критичної фази розвитку капіталізму, що переродився у тоталітаризм. Виходить, не було Жовтневої соціалістичної революції, не було соціалістичної держави під назвою Радянський Союз, не було світової системи соціалізму? Читаєш статтю і приходиш до висновку, що автор, замість того, щоб всебічно аналізувати складні процеси суспільного розвитку у ХХ сторіччі з урахуванням дії всіх факторів, що впливали на нього, штучно концентрує увагу лише на тих, які викликають у нього інтерес, ігноруючи при цьому інші, незалежно від їх суті і важливості, говорить про те, що, як кажуть, йому болить.

Цілком справедливо засуджуючи тоталітаризм як соціальну форму, що використовується можновладцями, автор ніби розповсюджує своє негативне ставлення і на зміст громадських організацій, який у них проявляється. Між тим, слід мати на увазі, що, являючись способом виразу змісту, форма може по різному його виявляти. Будучи відповідною змісту, вона, як раніш зазначалось, буде сприяти розвитку як самого цього змісту, так і виразу, його виявленню, більш адекватно і повно відбиваючи структуру утворюючих соціальний організм елементів, їх зв'язок один з одним і оточуючим середовищем. Соціальна ж форма, що не відповідає змісту суспільного організму, перебуваючи з ним у взаємодії, взаємозв'язку, взаємообумовленості, дає зовсім інший результат. Вона буде гальмувати, стримувати розвиток як самого змісту суспільного організму, так і його прояву, виразу, спотворюючи його перш за все сутнісні та й інші характеристики, демонструючи, як правило, або

ж переважно негативні сторони змісту, або ж риси, які зовсім не властиві йому.

В основі змісту суспільного організму, де узаконена, певним чином легітимізована така соціальна форма як фашизм, лежить відверта реакційна антидемократична ідеологія і політика імперіалістичної буржуазії, яка, будучи власником основних капіталів, основних багатств суспільства, спирається на нічим не прикриті шовінізм і расизм та спрямована на встановлення терористичної диктатури шовіністичних, найагресивніших кол монополістичного капіталу. Соціальним ідеалом фашистської держави є створення блага і процвітання однієї нації за рахунок поневолення й експлуатації інших. Соціальним же ідеалом соціалістичної держави виступає забезпечення на основі суспільної власності на засоби виробництва відсутності експлуатації людини людиною, встановлення стосунків товариської співпраці і взаємодопомоги членів суспільства, ліквідації соціального гноблення і національної нерівності, протилежності між містом і селом, розумовою і фізичною працею. На превеликий жаль в Україні, що переживає зараз трансформацію, знаходяться сили, які роблять все, щоб запламувати як сам соціалізм, так і соціалістичний ідеал, всіляко намагаючись позбавити сучасні молоді й прийдешні покоління навіть згадки про нього. В той же час вони не шкодують коштів і сил, щоб обілити зганьбивших себе старанним служінням гітлерівським окупантам вояків ОУН і УПА, намагаючись представити останні в якості структур, що до фашизму ніякого відношення не мали.

Рецензуючи опус однієї з низки глашатаїв цих сил Галини Гордасевич “Степан Бандера: людина і міф” [9], канадський політолог, доктор гуманітарних наук Віктор Поліщук, який вже давно і глибоко досліджує цю проблему, звертається до авторки з питанням: “Може Г.Г. не погоджується з тим, що фашизм – це насилля ідейно-політичного руху або утвореної ним держави по відношенню до людей-чужинців з приводу їх расового походження або національної приналежності, а до співвітчизників з приводу опору такому рухові або утвореній ним державі?” [10, 2]. І далі роз’яснює авторці, яка, беручись за дослідження проблеми, повинна була б знати і відповідь на поставлене запитання, очевидну не лише для спеціалістів, але й для всіх чесних і порядних людей: “Стратегічною метою фашизму є необмежена експансія (імперіалізм) і панування над своїм і підкореними народами. Нехай Г.Г. замислиться, за що нищили бандерівці поляків? За їх національну приналежність! А українців за те, що не підкорювались цьому руху, відкидали, не приймали його. Оце і є класичний фашизм! За виданням Encyclopedia Britannica, нацизм – це німецький різновид фашизму, а ОУН – український його різновид. [10, 2]

Висновок, на нашу думку, досить обґрунтований, та й порада теж доречна. До цього слід прислухатись не лише авторці зазначеного опусу,

але й деяким нашим політичним діячам, причетним до керівництва державою, від яких значною мірою залежить формування вектора соціальної орієнтації на сучасному, надзвичайно складному етапі історії українського суспільства, що переживає трансформацію.

В той же час, говорячи про старі, віджилі соціальні форми, які, будучи в той чи інший спосіб узаконені юридично, можуть негативно впливати як на формування вектора перспективи розвитку суспільного організму, так і на сам цей розвиток, не можна думати, що нова соціальна форма, набуваючи статусу де-юре, буде завжди сприяти вибору правильного вектора соціальної орієнтації і слугувати фактором мобілізації суспільства на розв'язання завдань його поступального розвитку, а разом з цим і фактором поступального розвитку суспільної свідомості. Це далеко не так. Більше того, зазначимо, що при певних обставинах виникла у свідомості соціальна форма, нехай навіть і така, що отримала теоретичне обґрунтування у якості нової, більш досконалої, прогресивної, будучи юридично узаконеною, при певних обставинах може відігравати гальмуючу роль у розвитку суспільного організму, а інколи навіть сприяти його деструкції. Це відбувається, по-перше, тоді, коли здійснюються спроби форсованої реалізації проголошеної у якості де-юре соціальної форми при відсутності для цього необхідних умов, а по-друге, – коли з тих чи інших причин затягується її реалізація, не зважаючи на відсутність об'єктивних і вагомих причин. Сумним прикладом спроби форсованої реалізації соціальної форми, наділеної статусом де-юре, стала постанова XXII з'їздом КПРС, що визначила у якості практичної задачі побудову комунізму. Навіть термін конкретний визначився – 20 років, що зовсім не властиво для таких документів як Програма КПРС. Спочатку це, як свідчить історія, викликало хвилю захоплення. А як же! Вустами першого секретаря ЦК КПРС, першого комуніста світу Микити Сергійовича Хрущова було офіційно обіцяно:

– Партія урочисто проголошує: нинішнє покоління радянських людей буде жити при комунізмі!

Безумовні успіхи в освоєнні космосу, польоти радянських космонавтів, які, слід відзначити, ретельно відбирались і були до того ж прекрасними пропагандистами, блискуче демонструючи своє уміння, успіхи в науці, освіті, культурі, інших галузях народного господарства певний час підтримували у радянських людей віру в те, що побудова земного раю дійсно можлива. Однак подальший хід подій показав, що розв'язання такої грандіозної задачі в одній країні, до того ж при відсутності багатьох умов як економічних, так і політичних, соціальних, духовних, неможливе. Поступово це ставало очевидним не лише старому за віком керівництву країни, а й все більшій кількості простих людей, знищуючи їх ентузіазм, віру в комунізм, комуністичну ідеологію, підсилюючи критичний аналіз багато в чому прикрашеної соціалістичної реальності, концентруючи увагу здебільше на негативних моментах. Останні фактори, в свою чергу, сприяли втраті соціальних орієнтирів,

падінню трудової і громадсько-політичної активності поколінь, що склали самодіяльну частину суспільства, лишаючи оптимістичної перспективи підростаючі покоління.

Зазначені фактори внутрішнього порядку у поєднанні з факторами зовнішніми, обумовленими протистоянням двох соціальних систем – соціалістичної і, нехай не завжди ворожої, але незмінно недоброзичливої по відношенню до неї капіталістичної – врешті-решт і привели до розвалу радянського суспільства.

Однак слід зауважити, що з самого цього факту ніяк не випливає висновок про те, що соціалізм зовсім слід виключити з орієнтирів для українського суспільства, переживаючого трансформацію. Сучасні успіхи Китаю, ті досягнення, яких вдалося добитись китайському суспільству, яке зуміло, не згортаючи основних соціалістичних перетворень, врахувати глобалізацію й інші особливості сучасного світового розвитку і більш гнучко повести себе з провідними країнами світового співтовариства, красномовно свідчать про те, що можливості соціалізму ще далеко не вичерпані. До того ж і радянський досвід соціалістичного будівництва потребує ретельного і глибокого вивчення, переосмислення і очищення від усякого роду пропагандистських нашарувань, як перебільшуваних його значення, так і применшуваних, а то й зовсім перекреслюваних. Про це, зокрема, свідчать цікаві праці як зарубіжних, так і наших вітчизняних суспільствознавців О.О. Зінов'єва, С.Г. Кара-Мурзи, А. Гоша, С. Дорогунцова та інших. [11, 12, 13]

Висновки

Що ж стосується затягування реалізації санкціонованих у якості де-юре соціальних форм і впливаючих звідси наслідків, то сумним прикладом цього слугує наша Україна. Розрив між юридично закріпленими різними державними актами, включаючи Конституцію України, соціальних форм і їх фактичною реалізацією в українській дійсності, що не тільки зберігається довгий час, а у ряді випадків і підсилюється, гальмує розвиток як суспільного організму в цілому, так і окремих його елементів і сторін. Негативні наслідки цього відчуває і життєдіяльність людини, чия еволюція стримується механізмом гальмування, що формується в українському суспільстві, перебуваючому на стадії його трансформації. Але це вже окрема тема, яка потребує спеціального розгляду.

Перспективи подальших наукових досліджень: аналіз перспектив розвитку українського суспільства в умовах глобалізації.

Джерела

1. Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 2. / Ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: "Укр. енцикл.", 1998. – 768 с.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Україна, 1996. – 54 с.

3. Врублевский В.К. Владимир Щербицкий: правда и вымыслы. – К.: Фирма “Довіра”, 1993. – С.18
4. Дробноход Н. Государственный лабиринт для украинского народа. Найдем ли выход // Зеркало недели. № 16.
5. Крючков Г.К. Похищение Украины. Вступление в НАТО угрожает нашей независимости. – К.: Оріони, 2006. – 110 с.
6. Біла книга 2005. Оборонна політика України. Щорічник Міністерства оборони України.
7. Воловик В.И. Философия политического сознания. Монография. – Запорожье: Просвіта, 2006. – 203 с.
8. Кравченко И.И. Общественный кризис XX века и его отражение в ряде западных концепций // Вопросы философии, 2001. – № 8. – 3-16с.
9. Гордасевич Г. Степан Бандера: людина і міф. – Львів, 2001.
10. Полищук В. Ще одна глорифікація Бандери. // 2000. Свобода слова. № 1-2 (349). 12-18 января 2007. F2.
11. См.: Зиновьев А.А. Запад. – М.: изд-во Алгоритм, изд-во ЭКСМО, 2007. – 512 с.
12. Кара-Мурза С.Г. Советская цивилизация. В двух книгах. – М., 2002. – с.512
13. Гош А., Дорогунцов С. О научной концепции советского социализма // Комуніст України. 2006, № 3. – с. 15-21.

Стаття надійшла 04.05.2007 р.